EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

Eduskunta, Lakivaliokunta

LAUSUNTO

9.9.2026

Viite: Lakivaliokunnan kokous to 10.9.2026 (HE 46/2026 vp)

EOAK/7048/2026

Lausunto oikeusministeriön laatimasta vastineesta (HE 46/2026 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kirjallista lausuntoa oikeusministeriön vastineesta asiantuntijalausuntoihin, jotka on annettu hallituksen esityksestä (HE 46/2026 vp) eduskunnalle tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain seuraamussäännösten muuttamiseksi.

Olen antanut mainitusta hallituksen esityksestä lakivaliokunnalle lausunnon EOAK/3217/2026, jota on käsitelty valiokunnan kokouksessa 28.4.2026.

1 LAUSUNNON RAJAUS JA KYSYMYKSENASETTELU

Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa PeVL 40/2026 vp todennut seuraavaa:

> ”Hallintovaliokunnan on poistettava 1. lakiehdotuksen 24 ja 24 a §:stä sekä 2. lakiehdotuksen 51 ja 58 a — 58 c §:stä viranomaisille määrättäviä seuraamusmaksuja koskevat säännökset. Tällaiset muutokset ovat edellytyksenä 1. ja 2. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.”

Perustuslakivaliokunnan lausunto ratkaisee kysymyksen viranomaisille määrättävistä hallinnollisista seuraamusmaksuista. En sen vuoksi käsittele tässä lausunnossa enää laajemmin seuraamusmaksusääntelyn valtiosääntöoikeudellisia edellytyksiä, vaan viittaan tältä osin aiempiin Petri Jääskeläisen antamiin lausuntoihin aikaisemmassa valmisteluvaiheessa (EOAK/6681/2024 ja EOAK/6082/2025) ja aiempaan lausuntoon lakivaliokunnalle (EOAK/3217/2026). Käsittelen vastineessa tältä osin esitettyä vain siltä osin kuin siinä on nimenomaisesti otettu kantaa oikeusasiamiehen lausuntoon.

Lakivaliokunnan arvioitavana on ennen muuta se, missä määrin perustuslakivaliokunnan edellyttämiä poistoja voidaan paikata ja korvata rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tehtävistä vastaavien virkamiesten ja julkisyhteisön työntekijöiden virkarikosoikeudellisen vastuun täsmentämisellä.

Oikeusministeriön lakivaliokunnalle 1.9.2026 antamassa vastineessa on ehdotettu täsmennyksiä hallituksen esitykseen sisältyneisiin virkarikosoikeudellista vastuuta koskeviin säännöksiin. Oikeusministeriö ehdottaa vastineessaan ja sen liitteessä tähän tarkoitukseen aineellista viittaussäännöstä, joka otettaisiin tietosuojalain 26 §:n 1 momentiksi ja rikosasioiden tietosuojalain 61 §:n 1 momentiksi. Säännöksellä tietosuojalainsäädännössä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuulle säädetyt velvoitteet määritettäisiin virkavelvollisuuksiksi ja rikoslain 40 luvun 9 ja 10 § ulotettaisiin luvun 12 §:n 2 momentin estämättä myös julkisyhteisön työntekijään. Kysymys on ehdotuksesta, joka ei sisälly hallituksen esitykseen ja josta ei ole ollut aikaisemmin mahdollista lausua; lausuntoni painopiste on sen vuoksi siinä.

Vastineessa suhtaudutaan kuitenkin varauksellisesti siihen, että perustuslakivaliokunnan edellyttämät poistot olisivat korvattavissa virkarikosoikeudellisen vastuun täsmentämisellä. Ministeriön epäilykset, jotka on todettu monin paikoin myös hallituksen esityksessä, johtunevat osaksi siitä, että tapauksia, joissa esimerkiksi rekisterinpidon puutteet olisivat johtaneet rangaistuksiin virkarikoksista, ei ole käytännössä ollut.

Koska ministeriön vastineessa ei ole lähemmin tarkasteltu niitä edellytyksiä, joita virkarikosoikeudellinen vastuu käytännössä edellyttää, katson aiheelliseksi käydä ensin läpi seikkoja, joiden varaan rikosoikeudellinen virkavastuu tietosuojakysymyksissä rakentuu.

2 VIRKARIKOSOIKEUDELLISEN VASTUUN EDELLYTYKSET KÄYTÄNNÖSSÄ

Kuten vastineessa on korostettu, kysymys on yhtäältä rekisterinpitäjän ja toisaalta henkilötietojen käsittelijän vastuusta. Vaikka kysymys olisi organisaatioiden vastuusta, viime kädessä kysymys on ihmisten toiminnasta tai toimimattomuudesta. Rikosoikeudellinen vastuu on aina henkilökohtaista. Rikoslain 40 luvun 9 §:n mukaan rangaistavuus edellyttää, että virkamies rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa.

Virkarikosoikeudellisen vastuun toteutuminen tietosuoja-asioissa edellyttää tämän vuoksi kolmen edellytyksen samanaikaista täyttymistä.

Ensinnäkin säännöksissä ja määräyksissä on määriteltävä tarkkarajaisesti se organisaatio tai organisaation osa, joka toimii rekisterinpitäjänä ja henkilötietojen käsittelijänä.

Toiseksi säännöksissä ja määräyksissä on määriteltävä ne virat ja virka-asemat tai tehtävät, joissa toimivat henkilöt vastaavat rekisterinpidosta rekisterinpitäjän organisaatiossa ja henkilötietojen käsittelystä henkilötietojen käsittelijän organisaatiossa.

Kolmantena edellytyksenä on se, että rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tehtäviin liittyvän aineellisen virkavelvollisuuden sisältö ilmenee selvästi ja yksiselitteisesti säännöksistä ja määräyksistä kuten GDPR:stä, tietosuojalaista ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetusta laista.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen 11.11.2025 antamassa lausunnossa EOAK/6082/2025 on todettu seuraavaa (alleviivaukset lisätty):

> ”Mikäli tietosuojasääntelyn rikkomiseen liittyvää sanktiouhkaa halutaan vaikuttavalla tavalla tehostaa julkisella sektorilla, julkisyhteisöille määrättäviä seuraamusmaksuja parempi vaihtoehto olisi se, että parannettaisiin virkarikosoikeudellisen vastuun toteutumisen mahdollisuuksia selkeyttämällä säädöspohjaa, jonka perusteella luonnollisten henkilöiden vastuuasemat rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän tehtävistä vastaavina tahoina ongelmatilanteissa löytyvät. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lainsäädännöstä tulisi rikosoikeudellisen täsmällisyysvaatimuksen edellyttämällä tarkkuudella selvitä ennen muuta se, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä ja ketkä luonnolliset henkilöt organisaatiossa vastaavat rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijöiden tehtävistä virkarikosoikeudellisella vastuullaan. Tältä osin säännökset ja määräykset ovat tällä hetkellä julkishallinnossa hyvin puutteellisia, mikä seikka on osaltaan johtanut siihen, että hallituksen esityksen luonnoksessa mainitut (s. 17, 45 ja 76) rekisterinpidon puutteisiin liittyneet syytteet eivät ole menestyneet. Virkarikosoikeudellinen vastuujärjestelmä toimii kyllä, jos vastuuasemat ja tehtävät määritellään julkishallinnon säännöksissä ja määräyksissä rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä.”

Lausunnossa on lisäksi todettu, ettei rekisterinpitäjän eksplisiittinen nimeäminen laissa ole julkishallinnon toimintojen osalta toistaiseksi läheskään kattavaa, vaikka yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohta jättää tältä osin kansallista liikkumavaraa. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää julkishallinnossa yleisiin yhteisrekisterinpitotilanteisiin, joissa vastuun jakautuminen on yleensä hankalasti ennakoitavissa ja joissa vastuunjaoista tulisi säätää mahdollisimman tarkasti.

Virkarikosoikeudellisen vastuun toteutumiseen liittyvät ongelmat eivät siis liity virkarikossäännösten puutteellisuuteen, ainakaan varsinaisten virkamiesten osalta, vaan pikemminkin siihen, ettei rekisterinpitäjiä ja henkilötietojen käsittelijöitä ja niiden tehtävistä vastaavia tahoja ole määritelty laissa tai muissa säännöksissä ja määräyksissä rikosoikeudellisen asiayhteyden edellyttämällä täsmällisyydellä ja ennakoitavuudella.

Nykyisin korkeimman oikeuden oikeusneuvoksena toimiva Pasi Pölönen on apulaisoikeusasiamiehenä toimiessaan jo 12.9.2019 antamassaan lausunnossa EOAK/4471/2019 kiinnittänyt huomiota siihen, että rekisterinpitoon ja henkilötietojen käsittelyyn liittyviä suhteita on järjestetty valtion sisällä sopimuksiksi otsikoiduilla asiakirjoilla, joita ei yleensä voitane pitää virkavelvollisuuksien sisältöä määrittävinä rikoslain 40 luvussa tarkoitettuina säännöksinä tai määräyksinä. Lausunnossa on todettu seuraavaa:

> Sopimuksiksi otsikoitujen asiakirjojen sijasta viranomaisten ja virkamiesten vastuuasemat ja velvollisuudet, olipa kysymys rekisterinpitäjästä, henkilötietojen käsittelijästä tai yhteisrekisterinpidosta, tulisi määritellä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti säännöksissä ja määräyksissä.”

Pidän Jääskeläisen ja Pölösen tavoin tietosuojaan liittyvien julkishallinnon vastuiden tehostamisen kannalta keskeisimpänä kehittämiskohteena sitä, että julkishallinnossa ilmaistaisiin virkarikosoikeudellisen vastuun edellyttämällä säännöksiin ja määräyksiin perustuvalla täsmällisellä tavalla, mikä taho toimii kulloinkin rekisterinpitäjänä ja ketkä virkamiehet vastaavat rekisterinpitäjän tehtävistä, ja että myös henkilötietojen käsittelijöiden tehtävät ja vastuuasemat määriteltäisiin säännöksissä ja määräyksissä täsmällisesti. Muussa tapauksessa virkarikosoikeudellinen vastuu ei voi käytännössä toteutua.

Vastineessa (s. 6) on aiheellisesti nostettu esiin toinen asiaan liittyvä ongelma eli julkisyhteisön työntekijöiden virkarikosoikeudellisen vastuun rajoittuneisuus (esim. Valtorin työntekijät ovat ns. TORI-toimintojen osalta tavanomaisen virkarikosoikeudellisen vastuun ulottumattomissa). Tähän aiheeseen oikeusasiamiehen kanslian lausunnoissa on useassa eri yhteydessä otettu kantaa (ks. esim. EOAK/426/2024). Asiaan liittyy myös eduskunnan ponsi (EV 111/2021 vp)[1].

3 EHDOTETUN AINEELLISEN VIITTAUSSÄÄNNÖKSEN ARVIOINTI

3.1 Säännös ei kohdistu tunnistettuun ongelmaan

Ehdotettu aineellinen viittaussäännös täsmentäisi sen, mitä velvoitteita virkavelvollisuudella tietosuoja-asioissa tarkoitetaan. Se koskee siten edellä mainituista edellytyksistä ainoastaan kolmatta. Säännös ei sen sijaan miltään osin koske sitä, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä tai henkilötietojen käsittelijänä, eikä sitä, ketkä organisaatiossa näistä tehtävistä vastaavat. Juuri näiden kahden ensimmäisen edellytyksen puuttuminen on oikeusasiamiehen kanslian lausunnoissa toistuvasti todettu keskeiseksi syyksi sille, etteivät rekisterinpitoon liittyvät syytteet ole menestyneet.

[1] Lakivaliokunta (LaVL 10/2021 vp, s. 16) on pitänyt välttämättömänä, että hallitus käynnistää välittömästi rikoslain 40 luvun säännösten arvioinnin sekä valmistelee tarvittavat lainsäädäntömuutokset sote-palveluita toteuttavien työntekijöiden, viranhaltijoiden ja virkamiesten vastuuasemien epäsymmetriaan liittyen.

Ehdotettu säännös ei siten paranna virkarikosoikeudellisen vastuun toteutumisen edellytyksiä siltä osin kuin ne ovat tosiasiassa puutteelliset. Oikeusministeriö päätyy vastineessaan itse asiassa samaan arvioon todetessaan (s. 14–15), että aineellisen viittaussäännöksen vaikutukset seuraamusjärjestelmän tehokkuuteen ja ennalta estävyyteen ovat epävarmoja ja että viittaussäännös muuttaisi nykytilaa lähinnä niissä tapauksissa, joissa rekisterinpitäjän vastuulla olevista velvoitteista huolehtivat työsuhteessa olevat henkilöt.

3.2 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Ehdotettu säännös on luonteeltaan blankorangaistussäännös, jossa rangaistavuuden aineellinen sisältö määräytyy suoraan sovellettavan yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen lainsäädännön velvoitteiden perusteella. Perustuslakivaliokunta on blankorangaistussääntelyä koskevassa käytännössään edellyttänyt, että valtuutusketjun tulee olla täsmällinen, että rangaistavuuden edellytykset ilmenevät laista ja että aineelliset säännökset on kirjoitettu rangaistussäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella.

Yleisen tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjää koskevat velvoitteet ovat kuitenkin monilta osin tarkoituksellisen joustavia ja riskiperusteisia. Esimerkiksi 24, 25 ja 32 artikla velvoittavat toteuttamaan asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet ottaen huomioon muun ohella tekniikan nykytila, toteuttamiskustannukset sekä käsittelyn luonne, laajuus ja riskit. Tällaisten velvoitteiden asettaminen suoraan henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun perustaksi ei ole sopusoinnussa perustuslain 8 §:ssä turvatun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimuksen kanssa.

Ongelma korostuu siksi, että velvoitteiden normisubjekti on rekisterinpitäjä eli organisaatio, ei yksittäinen henkilö. Oikeusministeriö toteaa itse (s. 10), että ”hyvin yleisluontoinen aineellinen viittaussäännös rikosoikeudelliseen virkavastuuseen olisi ristiriidassa rekisterinpitäjän vastuun kanssa, koska tosiasiallisesti rekisterinpitovastuusta huolehtivien viranhaltijoiden lukumäärä on rajallinen”. Ehdotettu säännös on kuitenkin juuri tällainen yleisluontoinen viittaus. Se, ettei velvoitteiden sisältöä voida kansallisesti muuttaa, ei poista ongelmaa vaan päinvastoin osoittaa, että ratkaisua on haettava vastuuasemien ja tehtävien täsmällisestä määrittelystä.

3.3 Rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:n ulottaminen julkisyhteisön työntekijöihin

Ehdotettujen uusien rangaistussäännösten toinen virke laajentaisi rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:n soveltamisen julkisyhteisön työntekijöihin luvun 12 §:n 2 momentin estämättä. Pidän tavoitetta sinänsä perusteltuna. Oikeusasiamiehen kanslian lausunnoissa on toistuvasti kiinnitetty huomiota virka- ja työsuhteisen henkilöstön vastuuasemien epäsymmetriaan, ja myös eduskunta on edellyttänyt asian korjaamista (EV 111/2021 vp; LaVL 10/2021 vp, s. 16). Vastineen sivulla 11 mainitun Valtorin toiminta jakautuu

kahteen lohkoon (TUVE ja TORI), ja työsuhteisella TUVE-henkilöstöllä on jo nyt laajempi virkarikosoikeudellinen vastuu kuin TORI-henkilöstöllä[2].

Pidän kuitenkin ongelmallisena sitä, että laajennus toteutettaisiin yksittäisen substanssilainsäädännön yhteydessä valiokuntakäsittelyssä. Ehdotus ei ole ollut lausuntokierroksella eikä sitä ole arvioitu hallituksen esityksessä. Oikeusministeriö toteaa itse (s. 10—11), ettei esityksessä ole ollut mahdollista selvittää, missä määrin työsuhteessa olevat henkilöt hoitavat sellaisia tehtäviä, joissa on kysymys rekisterinpitäjän vastuulla olevista velvoitteista. Rangaistavuuden alan laajentamista koskevan ehdotuksen kohdejoukkoa ja vaikutuksia ei siten ole selvitetty.

Kysymys on lisäksi oikeusministeriön itsensä toteamin tavoin laajempi kuin pelkästään tietosuojalainsäädäntöön liittyvä ongelma, ja sitä käsitellään ministeriössä vireillä olevassa virkarikossääntelyn kehittämistarpeita koskevassa hankkeessa. Sektorikohtainen osittaisratkaisu, joka koskisi vain tietosuojavelvoitteita, lisäisi vastuuasemien epäyhtenäisyyttä sen sijaan, että poistaisi sen: sama työntekijä olisi virkarikosoikeudellisessa vastuussa tietosuojavelvoitteiden osalta mutta ei muiden tehtäviensä osalta. Katson, että työsuhteisen henkilöstön virkarikosoikeudellista vastuuta koskeva kysymys tulisi ratkaista kattavasti ja yhdenmukaisesti mainitussa hankkeessa.

4 VASTINEESSA ESITETYN ARVIOINTIA MUILTA OSIN

Käsittelen seuraavassa lyhyesti niitä vastineen kohtia, joissa on nimenomaisesti otettu kantaa oikeusasiamiehen lausunnossa esitettyyn.

4.1 Rekisterinpitäjän määrittely ja syyttäjät

Vastineessa (s. 3) todetaan eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 77/2026 vp viitaten, että syyttäjien osalta rekisterinpitäjä on Syyttäjälaitos. Vastineessa mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettujen säännösten mukaan oikeusrekisterikeskus, Tuomioistuinvirasto, tuomioistuimet, Syyttäjälaitos ja Oikeuspalveluvirasto ovat valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Ehdotettujen säännösten mukaan mainitut viranomaiset vastaavat rekisterinpitäjän velvollisuuksista siltä osin kuin on kyse henkilötietojen käsittelystä, jonka tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen ne osallistuvat omien lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi.

Se, että yksittäisen syyttäjän asemaa koskeva epäselvyys tulisi poistetuksi vasta tällä eduskunnan käsiteltävänä olevalla esityksellä, osoittaa osaltaan, ettei rekisterinpitovastuuta ole voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti. Esitetty sääntely, jossa rekisterinpitoon liittyvät vastuut määriteltäisiin organisaatiotasolla laissa, täyttää mahdolliseen virkarikosoikeudelliseen vastuuseen johtavassa edellytysten ketjussa ensimmäisen vaiheen. Seuraavan vaiheen täyttyminen edellyttäisi

[2] Ks. esim. EOAK/1686/2019.

säännöksiä tai määräyksiä siitä, missä virka-asemissa ja tehtävissä toimivat henkilöt mainituissa organisaatioissa vastaavat rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Vastuuasemien määrittelyyn riittäisivät työjärjestys- ja hallintosääntötasoinen sääntely tai yksiselitteiset tehtävämääräykset.

Oikeusministeriö pitää vastineessaan (s. 10) ongelmallisena sitä, että vastuu sidottaisiin johdon vastuuseen julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) tapaan. Yhdyn tähän arvioon. Ratkaisu ei ole johdon yleisvastuu vaan rekisterinpitoon liittyvien tehtävien ja vastuuasemien täsmällinen määrittely kussakin organisaatiossa. Erityistä huomiota tulisi tässä yhteydessä kiinnittää yhteisrekisterinpitotilanteisiin.

Pidän kuitenkin mahdollisena, että johdon virkarikosoikeudellinen vastuu voi aktualisoitua tilanteissa, joissa johto on laiminlyönyt viranomaisen tai viraston sisäisellä työnjaolla ja sisäisillä säännöksillä tai määräyksillä kohdentaa rekisterinpitäjän tehtävät ja vastuut nimetyissä virka-asemissa tai tehtävissä toimiville henkilöille. Tältä osin tilanne rinnastuu rikosoikeudellisessa tarkastelussa analogisesti johdon vastuuseen tilanteessa, joissa yrityksen tai muun työpaikan työsuojeluorganisaatiossa on rakenteellisia puutteita vastuun kohdentamisessa työnjohdon eri tasoille.

4.2 Viranomaisen taloudelliset reunaehdot ja pelotevaikutus

Vastineen sivulla 4 on esitetty jossain määrin erikoinen käsitys viranomaisten toiminnan taloudellisista reunaehdoista. Vastineessa lähdetään siitä, että

> ”…hallinnollinen seuraamusmaksu tulisi kohdistaa toimintamenojen tai muun rahoituksen siihen osaan, joka jää jäljelle lakisääteisten menojen kattamisen jälkeen. Siten seuraamusmaksulla ei olisi ollut viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista estävää vaikutusta.”

Laillisuusvalvonnassa tekemieni havaintojen mukaan viranomaisilla ei useinkaan ole varoja edes lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Käytettävissä ei siis ole jonkinlaisia ”ylimääräisiä” varoja, joista seuraamusmaksut voitaisiin maksaa.

Vastineen sivulla 4 todetaan, että kysymys ei olisi symbolisesta lainsäädännöstä, koska viranomaiset itse arvioivat seuraamusmaksujen uhkan johtavan nykyistä suurempaan varovaisuuteen ja huolellisuuteen.

Nämä kaksi seikkaa eivät nähdäkseni sulje toisiaan pois, eikä esittämääni ole tältä osin ymmärretty oikein. Seuraamusmaksulla voi olla viranomaisen toimintaa ohjaava vaikutus, vaikka sillä ei olisi tosiasiallisia varallisuusvaikutuksia valtio-oikeushenkilön kannalta. Juuri tämä yhdistelmä on ongelmallinen: ohjausvaikutus kohdistuisi vain yhteen perusoikeuteen ilman, että sitä vastaisi todellinen varallisuusvaikutus. Pelotevaikutus olisi aikaisemmassa lausunnossani todetuin tavoin omiaan johtamaan siihen, että tietosuoja korottuisi arvokkaammaksi perusoikeudeksi kuin muut vailla sanktion uhkaa olevat perusoikeudet, ja

silti rangaistus olisi symbolinen, koska se maksettaisiin valtion taskusta toiseen ilman todellisia varallisuusvaikutuksia.

4.3 Unionin tuomioistuimen ratkaisu C-638/23 ja professori Melanderin lausunnon tulkinta

Vastineessa (s. 4) todetaan, että lausunnossani mainittuun unionin tuomioistuimen ratkaisuun (Amt der Tiroler Landesregierung, tuomio 27.2.2025) on hallituksen esityksessä viitattu vaikutustenarvioinnin yhteydessä sen selventämiseksi, että myös yksittäinen viranomaisen yksikkö voi olla rekisterinpitäjä. Tämä ei muuta lausunnossani esitettyä: ratkaisusta ei ole johdettavissa kannanottoa siihen, minkä tahon varallisuuspiiristä mahdolliset seuraamusmaksut perittäisiin. Ratkaisu tukee sen sijaan sitä, että rekisterinpitäjä on mahdollista ja perusteltua määrittää laissa, mitä olen edellä pitänyt keskeisenä kehittämiskohteena.

Vastineessa (s. 7) on todettu myös professori Melanderin katsoneen lausunnossaan, että virkarikossääntelyn kannalta olennaista olisi muotoilla tietosuojaan liittyvät virkavelvollisuuden perustana olevat normit niin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, että virkavelvollisuuden sisältö on selvästi määriteltävissä ja ennakoitavissa. Tähän liittyen oikeusministeriö on todennut, että tietosuojalainsäädännössä säädettyjä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvoitteita ei ole mahdollista kansallisesti muuttaa. Nähdäkseni Melander tuskin kuitenkaan tarkoittaa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän velvoitteiden muuttamista vaan luultavasti rekisterinpitoon ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvien vastuuasemien kohdentamista ja täsmentämistä kuten oikeusasiamiehen kanslian lausunnoissakin on tuotu esiin.

4.4 Tietosuojavaltuutetun kuuleminen virkarikosasioissa

Vastineessa (s. 12) pidetään perusteltuna arvioida, tulisiko syyttäjän ja tuomioistuimen kuulla tietosuojavaltuutettua vastaavalla tavalla myös silloin, kun kysymys on rikoslain 40 luvussa säädetyistä virkarikoksista, mutta muutosta ei ehdoteta. Jos tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomisesta julkissektorilla seuraava sanktio on jatkossa yksinomaan rikosoikeudellinen, pidän kuulemismenettelyn ulottamista näihin tilanteisiin asianmukaisena.

Se kuitenkin edellyttäisi rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentin muuttamista, minkä vuoksi yhdyn oikeusministeriön vastineessa esittämään näkemykseen siitä, ettei sitä voitaisi muuttaa vastinemenettelyssä.

5 LOPUKSI

Muilta osin minulla ei ole lisättävää lakivaliokunnalle jo aiemmin toimittamaani lausuntoon.

Oikeusasiamies
Jari Råman

Esittelijäneuvos
Jarmo Hirvonen

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.